

BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ QЛОBAL SİYASİ PROSESLƏR

Çingiz Abdullayevin «Qanın üç rəngi» romanında Heydər Əliyev obrazı

Gülxani PƏNAH

(Əvvəli ötən saylarımda)

Avropana çəkilən yeni neft kəməriñin Gürcüstənən etibarla qazanılmışdır. Bu qazanılmışlığı qazanmışdır. Buna görə de Gürcüstənən Azərbaycan dövlətlərinin bu müqaviləni bağlamasına engel olmaq üçün hər şəxə hazır idil. Baxmayaraq ki, keçmiş MDB dövlətlərinin bir-birləri ilə cinayetkarlıq qarşı mubarizə ilə bağlı ortaq müqaviləsi vardi. Presidentlərə qarşı hazırlanan qəsd barəsində əllərində məlumat vardi ve qəsdin planı Moskvada hazırlanmışdır. Planlar Avropanınən böyük şəhərlərində mafiya vasitəsilə həyata keçirildi. Rusiya DTK-nın bundan xəbəri vardi ve bu barədə Polşa keşfiyyat idarəsi de xəbər tutmuşdu. Təbii ki, hansı yollasa Azərbaycan dövlətinin rəhbərliyinə, MTN-nə də bu xəbər sizmişdi, Rusiya da bu haqqda Azərbaycan MTN-ə, şəxşən prezidentə bu barədə məlumatı çatdırılmışdı, bunlar yalnız terrorun qarşısını almaq üçün edilmişdi ve bunun iki president-dövlət arasında bağlanan müqaviləyə, dövlət siyasetinə dəxli yox idi. Rusiya dövləti hansı yolla olur-olsun hazırlırdı ki, bu müqavilə bağlanması, cümlədən onun maliyyə işinə mane olur, o, neft kəmərinin öz ölkəsindən keçməsi üçün hər vasita ilə Azərbaycana təsir etməyə hazır idi. Ona görə de onlara özürlərinin nümayəndəsini bağlanan müqaviləyə əsasən Bakıya göndərmiş olsalar da indi hazırlıklär ki, bu kontraktlar Rusyanın istirakı ilə öz həllini tapşın. Öz strateci marağının əsas götürür Rusiya dövlətinin təhlükəsizlik orqanının səsli-iqtisadi sahədəki nəzirləri Rusyanın mövqeyini yüksək tutur. Primakov Qafqazla, xüsusilə, Tbilisi ilə bağlı hadisələrə yaxşı bələd olduğundan başa düşürdü ki, Bakı -Tbilisinin başını ağrından bu dövlətlərinə təsir etməyi problemi var. Abxaziya və Qarabağ bu iki respublikanın liderlərinə təsir etmək üçün ən yaxşı kozdır. Abxaziyanın itirilməsini, Gürcüstənən diz üstə çökəməsi istəyənlərin məramını Svernadze yaxşı başa düşür. Bunu hamı yaxşı başa düşür, dostları da, düşmənlər da.

Rusyanın güclü rəhbərləri düşünürdülər ki, bəlkə də ələ vəziyyət yaranacaq ki, «bəzim maraqlarımızla Amerika maraqları üst-üstə düşəcək, onda çox kiçik danışqlarla məsələlərin həlli yüngülləşəcək».

Yazıcı Bakı-Tbilisi müqavilələrinə mane olmaq istəyen qüvvələrin öz maddi maraqlarına uyğun həll edilməsini təmin etmek üçün apardıqları siyaseti yeterincə əsərdə verir. Hətta Bakı-Tbilisi prezidentlərinin görüşüne həsr olunmuş Almaniyada-Münhəndə keçirilən görüşü də verir. Əsərdə Zaqafqaziyənin iki prezidentinin konarlaşdırılması üçün beş milyon dolları təklif edən Frezerin görüşüne gələn Trappatoni İtaliyanın xüsusi xidmət orqanlarının «informatorlarından» olub, «eyni zamanda da «koza nostra»nın əsas üzvlərindən biri Culio Andreotti ifşa edildikdən və ittihəm olunduqdan sonra öz köhnə gücünü itirmiş İtaliya mafiyasının rəhbərlərindən biri olmasına», həmin ifşa edilmə zamanı nəinki zərər çəkmiş, əksinə «məvqeyini bir qədər da möhkəmləndirək» indi. Apenin yarımadasında ən nüfuzlu adamlardan» sayılıdığını, ona Romadan ciddi adamların zəng etdiyi üçün Mister Frezyerin teklifini qəbul etdiyini görürük. O, hətta başa düşə bilmirdi ki, bu qədər pulu necə iki siyasetçinin konarlaşdırılması üçün ödəmək olar, hansı ki, onun nəzərində bu siyasetçilər Qvatemalanın, Qvineyanın, Botsvananın rəhbərlərindən heç ne ilə fərqlənmirdi. Amma onun məsləhətçi əsas məsələləri ona başa salanda Trappatoni məyus oldu. Söhbət ehtiyat neftdən gedirdi. «mütexəssislerin hesablaşmalarına görə, bu ehtiyatlar Fars körfezində bütün məlum «qara qızıl» ehtiyatlarından da çox id». Trappatoni təsüflənir ki, niye məbləği artıq demeyib. Ancaq artıq müqavilə bağlandırdan çərəsi qalmamışdı. Bir şərtini Frezyer ona qətiyyətə bildirmişdi ki, pulun yarısı icarılara verilsin: bu icraçılar mütləq keçmiş DTK əməkdaşları olmalıdır. Trappatoni hətta bundan incimışı ki, onun mütəxəssisleri pis deyildi, hansı ki, hər hansı problemi daha az pulla həll edərdi. Amma Frezyer bu işi Qruodisin qrupuna verdi və qətiyyətə bu qrupa işi həval etdi.

Trappatoni onuna razılaşmaya məcbur oldu və bu işin başa çatdırılması üçün öz nümayəndəsini Bakıya göndərmişdi və Freyzeri əmin etmişdi ki, Qruodisin qrupu bu işi başa çatdırıbilməsə, onların adamı özü həll edəcək.

Əsərdə on məraqlısı Azərbaycanda Gürcüstənən başlananqacığı yeni neft kəməri ilə bağlı müqavilənin baş tutmasında Rusyanın, Avropanın, eləcə də Amerika dövlətlərinin bu və ya digər şəkildə məraqlarını da geniş əksini tapmasıdır.

Amerika dövlət departamentində dövlət katibi Azərbaycanda olan soñirini qəbul edir. O, Vaşinqtona tacili telegram göndərərək çağırıldırmışdı. MKI-nin və Milli Təhlükəsizlik Agentinin həyəcanlı xəbərlərindən narahat olan ABŞ (yer kürsünün bu nöqtəsində baş verə biləcək siyasi dəyişikliklərlə bağlı) «iki qütbü dönyanın dağılmışından sonra» artan «problemlərə» yorulmuş, bu ərazidə yəni bir ciddi problemin yaranmasına istəmirdi. Çeçenistandakı mühabibədən əlavə, həll olunmamış Qarabağ və Abxaziya problemi de Zaqafqaziyadakı vəziyyəti daha da koskinləşdirmişdi.

Və o biri tərəfdən də prezidentlərə qarşı hazırlanan qəsd MTB-nin analizinə görə Gürcüstən və Azərbaycan ölkələrinde riskin yüksək həddi idi. Bu ölkələrin liderlərindən birinin konarlaşdırılması vətəndaş mühərabesinin mütləq baş verəcəyinə görüb çıxaracaqdı. Azərbaycanda olan səfir isə belə hesab edirdi ki,

Dövlət Departamenti əsas problemi ta-

mamilə başa düşmür. Bakı və Yerevan danışçılarının çətin olduğunu, o, bu nəçə ilə orada olmaqla, iki dövlət arasındakı münasibətləri derindən anladığını düşünürdü. Amma Kristoferin marağı başqa idi. Kollinz Rusiyanın son vaxtlar Zaqafqaziya ölkələrində öz mövqeyini gücləndirdiyini, Türkiye sərhədlərində Ermənistandan birlikdə hərbi manevrlərə başladığını, Gürcüstəndə bazalarındaki canlanma Rusiyanın barmaqlarının orada işləşdiriyini açıq göstərdiyini bildirir. Azərbaycanla münasibətlərde bunun xüsusi nəzərə çarplığı, Xəzər dənizi problemlərini qaldırmaqla, Bakının bütün cəhdlərinin qarşısını almağa, burada başlanan neft komorlərinin tikintisinin Rusiyanın ərazisindən keçməsinə nail

amili təhlükəsi gözəldir. Səfir öz münasibətlərinin sabah bağlanacaq müqavilələrdən sonra baxmalı olduğunu düşünür, dövlət katibi günün reallıqları ilə hesablaşır, Zaqafqaziyadən vəziyyətin stabilşəməsindən çox şey asılı olduğunu bilir. Bu müqavilənin gələcək üçün, stabil gələcək üçün də müəyyən rol oynaya biləcəyini nəzərdən qaçırmır. Dövlət katibi bu regionda vəziyyətin keskinleşməsini, pişləməsini istəmir, özü de tamamilə yorulmuşdur. Səfir Bakıda sabah imzalanacaq müqavilə üçün Gürcüstən prezidentinin ora uçacağına bildirdi. Kollinz bildirir ki, «pulu ki, bizim şirkətlər verəcəklər. Nef kəmərinin yəni qolunun nə vaxt çəkilişinə başlaması da biz həll etməliyik. Nə qədər ki, Ərbakan hökuməti İranla münasibətləri ni bu qədər nümayişkarən şəkildə yaxşılaşdırmağa çalışır, kəmərin çəkilişindəndur biler».

Bütün bu hadisələr əsərdə öz bədii əksini tapmışdır. Yazıcı əsrin ən böyük müqaviləsinin həyata keçirilməsi dövründə baş verən siyasi hadisələri diqqətlə izləmək yanaşı Azərbaycan neftinə maraqlı göstərən Böyük Dövlətlərin aparlığı siyaseti bir siyasetçi kimi analiz edir, göldüyü nəticələrin bədii təsvirini verir, reallıqlarla dolu dövrün keskin ictimai-siyasi ziddiyətlərini qələmə alır. Azərbaycan, Gürcüstən kimi öz müstəqilliyini yenice əldə etmiş dövlətlərin iqtisadi inkişafına təkan verən bir çox tarixi müqavilələrin həyata keçirilməsi yolunda öz maraqları ilə engel olan Böyük Dövlətlərin apardığı ziddiyətlərini gedisətlər əsərin məzmununa daxil etmək, həm də o dövrün böyük siyasi hadisələrini də ədəbiyyata getirmiş olur. Azərbaycan Gürcüstən müqaviləsi etrafında gedən gizli və aşkar siyasi mübahizələr Bakı neftinin keyfiyyətinə görə dünyada əhəmiyyətli yer tutması, xarici kapitalistlərin Bakı neftinə marağının güclənməsi, ölkəmizə kapital qoyan xarici kapital sahiblərinin arxasında duran dövlətlərin onların mənəfəyini qoruması bu neft kəməri etrafında gedən qalmaqla, Rusiya-Amerika siyasetində Azərbaycana qarşı bəslənən münasibətlər, gərgin dövrlərde Azərbaycana rəhbərlik edən ulu öndərimizin siyasi taktikası, uzaqgörənliliklə atıldığı siyasi addımlar, Azərbaycanın daxili və xarici siyasetində atılan taktiki addımlar tarixdə öz dəqiq əksini təpdiyi kimi, yazıcının bu əsərində də ilk dəfə bədii əksini tapmış olur ki, bu da əsərin bədii dəyərini artırır.

Çingiz Abdullayev «Qanın üç rəngi» əsərində təkcə yazıçı deyil, görkəmli siyasetçi, detektiv kimi diqqəti cəlb edir. Böyük siyaset alməmində baş verən prosesləri ardıcılıqla bedii şəkildə qəleme alıb, reallıqlar üzərində yazıçı toxey-yünləri vermək, siyasi müdaxilələrlə dolu dövrün hadisələrinə heç bir tərefə «yixilməməq» şərtile yazıçı müdaxiləsi siyasi detektiv əsərlərində de müəllifinə uğur gotirmiş olur. Baş vermiş hadisələrə oxucunu inandırmış, onun marağını daima hadisələrin gedisiyən cəlb etmek, onin ince detallarla bağlı suçetlərə hadisələrin əsas suçet xətti arasında vəhdət, əsərin dili, sadəliyi, mürəkkəb ifadələrdən uzaqlıq əsəri oxunaqlı edir. Əsər Azərbaycanlı, digər qeyri-rus dilli mülklərin oxucular üçün maraqlı tarixi hadisələrlə zəngindir.

(Davamı 6-cı səhifədə)

olmaqla çalışdığını deyir.

Səfir yeni kəmərin Gürcüstənən etibarla əsərsindən keçməklə tikintisine başlamaq haqqında müqavilənin imzalanacağını, Gürcüstən və Türkiye ərazisindən keçməklə neft kəmərinin çəkilməsi ideyasını desteklədiyini bildirdəndə Kollinz vəziyyətin qəflətən dəyişdiyini deyir. Rusiyanın şimal variantını-neftin Bolqarıyaya, oradan Yunanistan vasitəsilə Avropana ötürülməsini dəstəkləyir. Gürcüstən-Türkiyə variantını alternativ variant kimi saxlayır. Kristofer öz mövqelərində bözi dəyişikliklər etməli olacaqlarını nəzərə çatdırır. Gürcüstən-Türkiyə variantının tezliklə həll olunmasına Türkiyədə onlarda baş verən hadisələrin mane olduğunu göstərir.

Səfir yaxşı bilirdi ki, Türkiye'de son seçkildə Ərbakanın islam partiyası qalib gəlib. Onu da bilirdi ki, Baş nazırın ilk səfəri İranla olub və bu okeanın o təyində tərəfdarlarını qırçıqlandırıb. Vaşinqtonun qəbul etdiyi qanuna görə İran və Liviyyaya kömək etmək, onlara təcərat etmək qadağan olsa da, Türkiye öz Şəqər qəşşərləri ticaret müqavilələri imzalamaq nümayiş etdirirdi. Bu Vaşinqtona təsir etse de, Türkiye strateji baxımdan onun səfərli tərəfdarı idi və buna görə mecbur idi ki, buna diqqət yetirdiyini bildirməsin, amma siyasetçilər siyasi seçim etdilər. Ehtiyat neft stabil olmayı Azərbaycan və islam Türkisindən keçməsinə risk etmekdən, yaxşısı budur Rusiya-Novosibirskidən hərzi xəttə gəndərilsin, Bolqarıstan neft kəməri vasitəsilə Yunanistana gəndərilmək Rusiya ilə münasibətlərində xeyli yaxşılaşma vardi. Türkiye kimi Yunanistanda NATO-nun üzvü idi. Türkiye'dən fərqli olaraq onu «Ərbakanın islam

BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ QLOBAL SİYASİ PROSESLƏR

Çingiz Abdullayevin «Qanın üç rəngi» romanında Heydər Əliyev obrazı

(Əvvəli 2-ci səhifədə)

Dilinin belə sadəliyi, cümlələrin sa-
da quruluşu fikrin anlaşıqlı ifadəsi əsər-
in bədi dəyərini artırır.

Çingiz Abdullayev əsərdə dünyanın
iki böyük siyasetçisindən biri olan Şver-
nadzenin şəxsiyyəti, sovet dövründə si-
yasi bürodağı işi, bir prezent kimi Gür-
cüstanın sosial-iqtisadi, siyasi müvəffə-
qiyyətlər əldə etməsində rolunu, fəaliy-
etin işqlandırmağa müvəffəq olur.

Hər iki prezentin heyati, içtimai-si-
yasi fəaliyyəti haqqında müyyəyen məlu-
matların əsərə daxil edilməsi mövzunu
zənginləşdirir. Heydər Əliyevin Naxçı-
vanda, Eduard Şvernadzenin Gürçüstə-
nin Lançxutu rayonunun kiçik kəndi olan
Mamatidə doğulduğu, gənc yaşlarından
öz fəaliyyəti ilə gənclər arasında seçil-
diyi, öz üzərlərində daima işlədikləri,
Heydər Əliyevin təhlükəsizlik orqanla-
rında çalışdığı, Şvernadzenin komsomol
sıralarında öz karyerəsini qurdüğü haqda
məlumatlar əsərin məzmun zənginliyini
artırmış olur.

Yazıcı onların şəxsi həyatlarında da
bir oxşarlıq görür. Hər ikisinin böyük bir
sevgi əsasında ailə qurdduğunu, artıq
məşhurlaşdıqları dövrlərde birlərin öz al-
ələsini itirmekle ağır bir zərbe aldığını
ürək ağırlığına verir.

Her ikisinin böyük siyasetə gelişisi,
güclü strukturlara başçılıq etdiyi, Heydər
Əliyevin Azərbaycan Respublikasının
Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə, Şver-
nadzenin Gürçüstan Daxili İşlər Nazirli-
yinə rəhbərlik etdiyini xronoloji ardıcıl-
lıqla təsvir edir.

Onların siyaset alemində təmizliyi,
partiya komsmol sıralarında, dövlət iş-
lərində ən məsul vəzifələrde çalışmaq
lärlərə baxmayaraq, rüşvət-xorluqdan,
əliyəriyikdən uzaq olmaqları, siyaset
alemində öz mənəvi təmizliklərini qoruy-
ub saxlamaqları diqqətdən qaçmır. Ya-
zıcı onların hər ikisinin Gürçüstan ve
Azərbaycanda rüşvət-xorluğun bu res-
publikaların inkişafına ağır zərbe vurdu-
ğunu yaxşı başa düşüklərini, buna görə
de bu sahəde apardıqları mübarizəni
təqdir edir. Hər iki general, hər iki döv-
lət rəhbəri gözəl başa düşürlər ki, rüş-
vət-xorluq, korrupsiya ən ağıllı insanları
da məhv edə bilər. Ona görə daima bu-
na qarşı mübarizə apardıqlarını yazıçı
əsərində diqqətdən qaçırır.

Şvernadze üçün bunun «asan» olma-
diğim deyən yazıçı faktlara istinad edir.
Moskvada güclü Gürçü diasporunun fə-
aliyyət göstərdiyi, SSRİ Ali Sovetinin prezidiumunda bəzi dairələrin, hətta
SSRİ Ali Sovetinin katibi, «hər şeyə qə-
dir» Georgadze ilə bağlı hadisələr Şver-
nadzenin apardığı mübarizə - daxili mafiyaya
qarşı elan etdiyi müharibə, qazan-
lığı qələbə, Şvernadzenin sərt fəaliyyəti
ile bağlı bir sıra məsələlər də əsərin
məzmununu zənginləşdirir. Bir-birindən
maraqlı epizodik hadisələr əsəre oxucu
marağını artırır.

Azərbaycanda hakimiyətin idare
edilməsi, Gürçüstəndən fərqli olaraq
Azərbaycanda hakimiyətdə olan Heydər
Əliyevin ideal hökmranlığından han-
minin ehtiyat etməsi, çökənməsi, gənc
və enerjili DTK generalının respublikani
əvvəlki durğunluqdan çəkib çıxartma-
si, böyük təşkilatlılıq, idarəetmə isteda-
di real fakturları işqlandırır.

Sovetlər dövründə Azərbaycan hər
sahəde ireliye aparmış, qazandığımız
müvəffəqiyyətlərdə böyük rol olmuş

Heydər Əliyevin təşkilatlılıq qabiliyyəti
Sov. İKP MK-nın Baş katibi Brecnevin
diqqətindən yayılmamış, Azərbaycana
səfər etmiş, sosial, iqtisadi, mədəni qu-
rucusluq sahəsində qazanılan müvəffə-
qiyyətlərin sahibi olmuş. Əliyevin Siya-
si Büro üzv seçilmişsində, SSRİ Na-
zirlər Sovetinin sedrinin birinci müavini
toyin edilməsində mühüm rol oynamış,
xalqımızın layiqli oğlu ona göstərilən
etimadı doğrultmuş, siyasi rəhbərimiz
köknən ali orqanında oturan yüksək və-
zifeli bir adam kimi də ölkə üçün əhe-
miyyətli bir rəhbər işçi olduğunu öz fe-
aliyyəti ilə sübut etmişdir. Bütün bunlar,
əsərə daxil edilməkələ Əliyev şəxsiyyəti-
nin hərəkəflə açılmasında mühüm rol
oynuyar.

Heydər Əliyev hər zaman xalqı, döv-
leti üçün çalışmışdır. «Böyük Yaranan
hər əsrə insanlar arasından bir adam
seçib ona şahlara məxsus istədər və qabiliyyət
bəxş edir, ona da və şöhrət qazan-
dırır, dünənən asayışını, rəyiyyətini
yaşayışını ona tapşırır; fitne, fasad qapı-
ları onun vasitəsənə bağlıdır. Onun qor-
xusu qəlbərərən çökür, əzəmeti göz qama-
şdırır. Bunun nəticəsində insanlar
onun ədaləti sayəsində gəzən keçirib
əmin amanlıqla yaşayır» və onun döv-
letinin davamını isteyirler» («Siyasətna-
mə»).

Onun dövründə Azərbaycanda hec
bir yazıçı, alim repressiyaya meruz qal-
mir. Ağlılı siyasetçi başa düşür ki, ölkə-
nin bu tebəqəssinə həmişə hörmət, qayğı
lazımdır. Milletinin alım, yazıçı, mədə-
niyyət xadimlərinə daima qayğı göstə-
rən Heydər Əliyev bir yazıçı, alım, mədə-
niyyət xadimi qədər bu sahənin müte-
xessislərinə yaxın idi. Hər iki generalin,
dövlət başçısının respublikalarının ağır
gülərindən onların taleyinə bigana qal-
maması, müsteqilliyini elde etmiş xalqın
dövlətinin sabahı üçün çalışın, mü-
barizə aparan siyasi xadimləri kimi fe-
aliyyətləri də əsərə öz əksini tapır. Be-
lə qüdətli siyasetçilərə qarşı hazırlan-
mış sui-qəsd iki xalqa qarşı sui-qəsd kimi
məqul edilmelidir.

Məhz belə prezentlərə qarşı hazırla-
nan sui-qəsdin qarşısının alınması,
Qurodisin qrupunun zərərsizləşdirilməsi
üzün Leonidəvə birlikdə aeropordtan
qayğıdan Dronqo yol boyu düşünərək bu
qənəətə gelir ki, prezentlərə qarşı
qəsd «Gülyüstan»da baş verəcək, yeganə
yerdə ki, orada çoxlu adam olacaq və
onlar zərbəni orada vuracaqlar. Bütün
prezent sarayında da töredileceyin
əhtimal edən Leonidevin əksinə olaraq
Dronqo bu sisteme çox yaxın olduğundan
ve yaxşı başa düşür ki, naməlum adamlardan
ibarət qrup prezent apar-
tının binasına gira bilməz və ora partlayıcı
alətlərlə girmək mümkün deyil, bili-
rə ki, onlar mütləq «Gülyüstan»da bu
əməliyyatı keçirəcəklər. Şəhərdə elə
vəziyyətdir ki, bütün təhlükəsizlik
əməkdaşları gölən qonaqların mühafizə-
si ilə məşğuldur.

Əsərdə en maraqlı mövzulardan biri
tarixi bi müqavilənin imzalanması sah-
nesinin təsviridir. Aeropordan dönerkən
yol boyu iki böyük siyasetçinin sonədin
imzalanmasını poza bilecek hər hansı
bir səbəbin onları narahat etse də, bürü-
zə vermomeleri, «onlara sui-qəsd edil-
məsi hər ikisindən ötrü adı normaya
çəvrlmiş və işləmeli olduqları şəraitde
təbii təhlükə kimi» görünüşünü, keçirili-
lon narahatçıqları böyük temkinle giz-
lətməye çalışmalarını yazıçı real faktlar-
la verir.

Danişqlar yazıçının dediyi kimi
«qrafikdə göstərilən vaxtda» başlayır.
Hər iki tərəfdən «məhdud sayda» adam
iştirak edir. Televiziya «operatorları» iş-
ləmirdi.

Heydər Əliyevin dövlət rəhbəri kimi
siyasi bacarığı, istədiyi ona müqavilənin
bağlanması ərəfəsində məsələləri analiz
etmək üçün çox kömək edir. İki döv-
letin rəhbərinin bağlayacağı bu tarixi
kontraktə son anlarda Qorbin, Amerika-
nın «souyuq» münasibəti gözündə yayın-
mir. Amerikanlar və ingilisler müqavilə-
nin bağlanması ərəfəsində hərəkətlə-
rinde soyuqluq burzuya verirlər. «Mü-
hüm müqavilənin imzalanması ərəfəsində
Kozlariç qəşətən Vaşinqtona çağırı-
lır, ingilis sefiri Tomas Yanq isə üzr is-
təyəyə «bildirmişdi ki, Ingilterənin
«Britş petrolum» nefi şirkəti müqavilə
imzalanmasında iştirak edə bilməyə-
cək». Yazıcı Heydər Əliyevin təcrübəli
bir adam kimi belə bir təsadüflərə inan-
madığını, dünya siyasi arenasındaki de-
yişikliklərin bu müqavilənin imzalanmas-
ına təsirini gözəl başa düşür. O yaxşı
başa düşür ki, Ərbakanın hakimiyətə
gelişi Avropada «bir çoxları qorxut-
muşdu». «Nefst Avropaya daşınmasına
rusların kəsintisi alternativ olacaq yol
fürsət kifayət qədər problem yaranmışdı.
NATO üzrə müttəfiqlərinən olan türkler-
dən bircinə amerikalı soyumağa başla-
dilar. İran nümayişkarənə sefer etmə-
ye cəsəret edən Ərbakanın aşkar mey-
dan oxumasına cavab olaraq amerikalılar
özlerinin Qərb tərəfdəşləri ilə məslə-
hətəşmələrə başladılar. Bu «eyhamı»
olduqca «birmənalı» qarşılıydan Heydər
Əliyev başa düşür ki, bu müqavilənin
imzalanması ilə itirdikləri qazandıqların
dan çox ola bilər. Lakin «müqavilənin
imzalanmasını texiro salmaq tekke şimal-
yə, yəni Rusiya məşrutuna razılıq ver-
mək əvvəlcədən özünü tekləmeye məh-
kum etmək demək idi. Əgor nezərə
alınsa ki, Rusiya neft kəməri Çeçenistan
ərazisindən keçir, o zaman kəmərin blo-
kadası üçün real təhlükə yaranır və sa-
dəcə olaraq, nefti Qərb ölkələrinə çıxar-
maq mümkün olmayaqdı. Bu isə ifla-
sa uğramaq demək idi. Bu qədər zəhmət
bahasına əldə edilmiş və yaradılmışın
hamisini ifası». Buna görə də prezident-
lər öz inamlarına əsaslanaraq bu
müqavilənin bağlanması böyük ümidi
bəslədiklərini «bütün dünyaya nümayiş
etdirmək» lazımlı gəldiyini, gələcək mü-
vəffəqiyyətlərin bünövrəsi kimi bu mü-
qavilənin «vacibliyi» başa düşür.

Yazıcı burada bir siyasi məqamı da
gündəmənən getirir ki, bu da iki müstəqillili-
yini əldə etmiş respublikanın cəbhədəki
uğursuzluğu, xeyli ərazi itirməsi, qaç-
qınlar ordusunun olması, bundan vəziyyət-
i qızışdırmaq üçün müxalifətin elinə
məsələcək «behənə» və nisbi sabitlik üçün
iqtisadi məsələlərin həlli, üstəlik Qərb
dövlətlərinin nefst Bakıdan Aralıq də-
nizinə çıxarılmasında Gürçüstan-Türkiyə
yoluna aşkar maraqlı prezidentlərin siya-
setində esas olmasıdır.

Səvəlyev Moskvaya zəng edib, Gür-
cüstan liderinin hec bir maneçilik olma-
dan qəbul edildiyini, 500 qədər qonağın
qəbulunu Cernakova məlumat verərək
prezidentin mühafizə xidmətinin rəisi və
Milli Təhlükəsizlik Naziri son anda «te-
kid edirdilər ki, müqavilə imzalanması
prezident sarayında keçirilsin. Orada
təhlükəsizliyi temin etmək daha asan
idi».

Bu məlumat bütün kanallarla ötürüldü.
SIS-BI-nin müxbiri eləvə etdi ki,

iki prezidentə qarşı hazırlanan suiqəsd
real əsaslıa söykənir. Elan edildi ki,
curnalıstlər buraxılış vərəqələrini mü-
qavilə imzalanmadan əvvəl, saat ikide
alacaqlar. Hər bir buraxılış vərəqəsini
presidentin mühafizə xidmətinin rəisi
imzalayacaq və verecək. «Hələ heç kəs
bu cür təhlükəsizlik tedbirinin həyata
keçirilməsini görməmişdi. Prezident
Aparatında təcili olaraq müqavilə imza-
lanması mərasimine devət edilmiş yerli
rəhbərlərin siyahısını ixtisar edib, onla-
rin sayını minimuma endirdilər. Prezidenti
yola gətirmek həm də ona görə
mükənət oldu ki, əsas tətentəli tədbir
axşama planlaşdırılmışdı. Həmin vaxt
Gürçüstəndən gəlməş ali qonağın şərifi-
nə tətentəli ziyyət və qəbul düzəldil-
məli idi. Lakin terrorçular dediyimiz
kimi, peşəkar, böyük bir dövlətin bir za-
manlar böyük maraqlarını həyata keçir-
ren mütəxəssisler idi.

Terrorçular Həmid Ubatlının və arvan-
dının sənədlərini elə keçirmək, adları-
la saraya girmək üçün onları «tələyə»
salır. Məclisin bir saat əvvəl başlanaca-
ğı xəberini alan, aldadılan ər-ərvadın
oturduğu maşın göstərildi xətt üzrə yolda-
şırıxlardı, Bayılı taraf şürlənən maşın
nın sürücüsü, özü və arvadı yerində
oldurulur, elə keçirdikləri sənədlərlə ar-
tıq saraya gira bilən Qurodis və onun
ələtilərinin cinayətkar emməlli, günah-
sız insanları qətlə yetirməli, qəddarlıqları
təsvir edilir. Üinayetkar sürücü si-
fetində Miroslav Kupça, qırılmış
Qurodis və arvadı mühafizə orqanlarının
bütün nəzarət yoxlama xələrini müvə-
fəqiqiyətə keçib artıq saraya girir. Arva-
di ilə maşından düşüb, piləkkənləri qal-
xan Qurodis sənədlərini göstərib, sakit-
cə nəzarətdən keçir, arvadını da asanlıqla
kiçik bir xoşagəlmez hadisədən
(eməkdaşlardan biri onun çantasına bax-
ır, orada böyük olmayan qəribə görünü-
nən karobkadan şübhələnir, adicə bir
qadın kosmetikasının ne olduğunu bilmək
isteyəndə) maharətlə çıxarır. Çox
asanlıqla kişi tualetinə girib, asanlıqla
qırımlarını-bığını soyunur, üzünü silir,
parikini götürür, özünü italyan, ispan
adamlarına oxşayan yeni bir görkəmə
salır. Ubatlının pasportunu götürüb onu
xırda-xırda doğrayı, cünti onun cibində
artıq italyan curnalıstının adıyla bağlı
başqa sənəd vardi. O, işini qurtarib saa-
ta baxır, miniatürlü öltürünə götürür,
əlaqələndiriciləri ilə əlaqə saxlayır, bū-
tın işlərinin qaydada olduğunu yoxla-
dından sonra mühafizəciler öz işlərinə
başı qarışan vaxt yuxarı qalxır. Artıq bu
zalda yerindən qalxa bilməyən, bū-
tın zali yoxlamaq imkanı olmayan
Dronqo mühafizəcisi əməkdaşlarının nece-
diqətləri olduğunu görürdü. Onlar ancaq
hücum anını gözlöyirdilər. Prezidentin
mühafizəcileri keçmiş SSRİ DTK idarə-
sinin professional işçiləri idi. Amma on-
lar ancaq analitik xidmətə idilər və bö-
yük dövlətin xüsusi xidmətçiləri özləri-
ni çox bilən kimi göstərərlər de, Dronqo
bilirdi ki, onlar Azərbaycan və Gür-
cüstəndə xidmət edə bilməzler.

Zalda yerindən qalxa bilməyən, bū-
tın zali yoxlamaq imkanı olmayan
Dronqo mühafizəcisi əməkdaşlarının nece-
diqətləri olduğunu görürdü. Onlar ancaq
hücum anını gözlöyirdilər. Prezidentin
mühafizəcileri keçmiş SSRİ DTK idarə-
sinin professional işçiləri idi. Amma on-
lar ancaq analitik xidmətə idilər və bö-
yük dövlətin xüsusi xidmətçiləri özləri-
ni çox bilən kimi göstərərlər de, Dronqo
bilirdi ki, onlar Azərbaycan və Gür-
cüstəndə xidmət edə bilməzler.

(Davamı var)